

Z oracją na pueri – miejskie korzenie podkrakowskiego zwyczaju

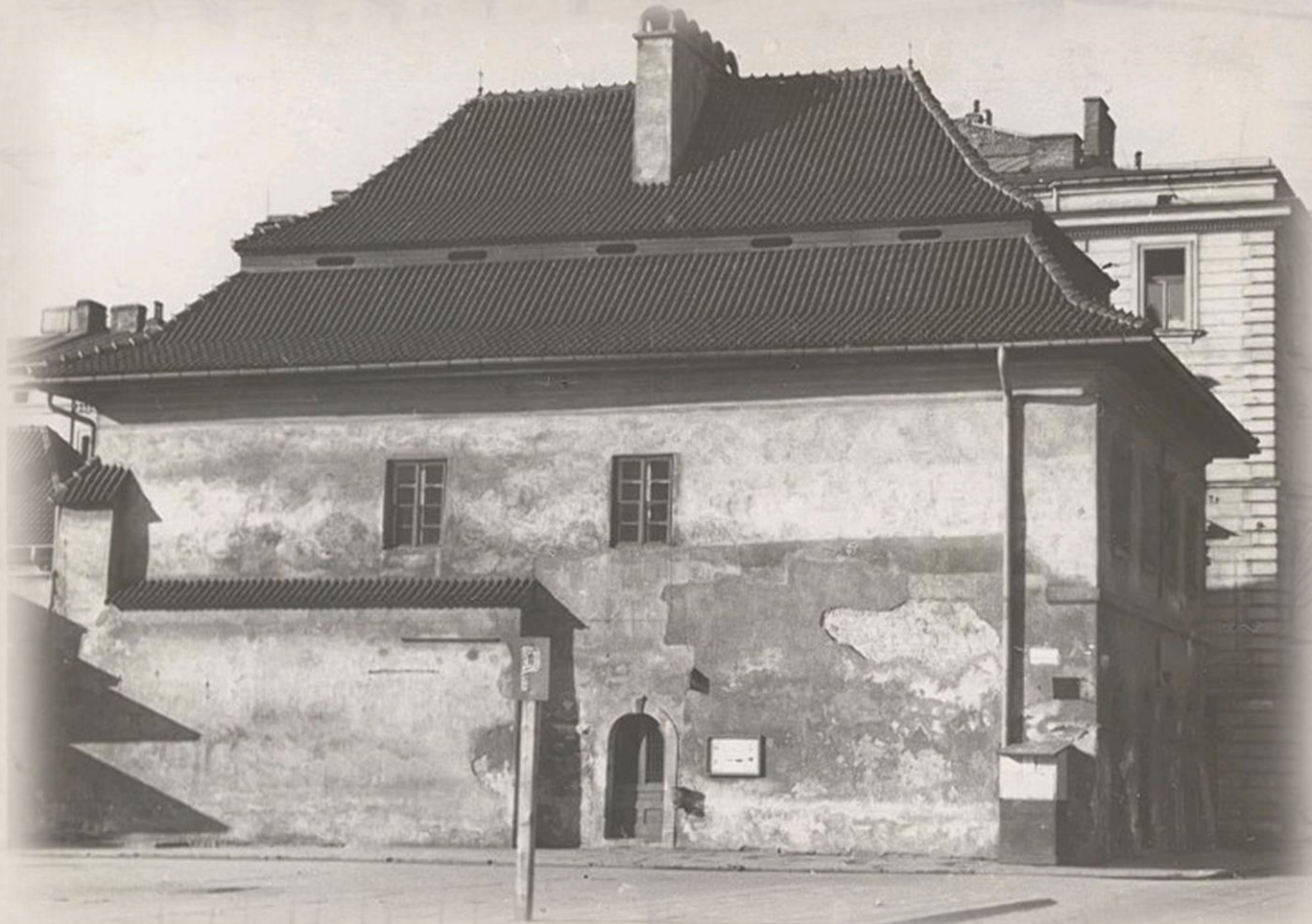
Andrzej Szoka
Działu Tradycji i Folkloru Krakowa
Muzeum Krakowa



Muzeum Krakowa

7. Lipca 1835

*zbunawli ten
Dom za my Bona
Pauporum na
Wislny Wlasy
od rogulstwy
Golsky*



*Szpital scholarów pod wezwaniem św. Rocha (Dom pod Krzyżem) z 1474 roku
ul. Szpitalna 21*



*Żacy krakowscy
kwestujący w sieni
kamienicy przy ul.
Sławkowskiej 4, rys.
Julian Maszyński, ryt.
Kazimierz
Pomianowski. Kłosa
(1878)*

Kłosa 1878. 1-346. Żacy krakowscy kwestujący. Podług obrazu J. Maszyńskiego, z Wystawy Obrazów T. Z. S. P. w Król. Pol.

(5015)

❖ **Jana z Kijan, *Fraszki Sowirzała Nowego*, Kraków po 1614**

Męka Pańska komu nawiększy pożytek czyni

Mniemam, że najlepszy zysk żacy z tego mają,

Bo oni pewne kwartniki w Piątki odbierają.

Choćby ono Tenebrae i sto razy beczeli,

By był nie cierpiał, toby wizyty nie mieli.

FRASZKI
SOWIRZAŁA
NOWEGO.

Krotko zebrane /
Przedo wydane.

Jan z Kijan FRASZKI se wbycłim ofiaruje /
Kto chce mieć / niech Denkarsa za prace dārute:
Kiedy Druku nie było pewnieś się wyśiał /
Amizeliś Książka ku swojey potrzebie spisał.

**Biblioteka Narodowa w
Warszawie**

7. Lipca 1835

zburzył ten
Dom za my Druka
Pauporum na
Wisłny Włicy
od rogulicy
Golsky

❖ Jana z Kijan, *Fraszki Sowirzała Nowego, Kraków po 1614*

Rekreacja szkolna

I wleźni w groch; chłop ujrzał, począł na nie wołać,

A było ich niemało, nie mógł im ni zdołać.

Nu dzieci nań gruzłami: „Pessime rustice!”

A chłop mówi: „Dziateczki, a już ruśnice?”

Wždy mnie na moim polu tu nie zabijajcie,

Narwicie, co wam trzeba, tylko nie strzelajcie!



Zburzenie Zboru Ewangelickiego zwanego Brogiem przy ul. św. Jana w 1574 r. w czasie napadu i niszczenia jego wnętrza oraz palenia księgozbiorów przez studentów krakowskich, lit. M.Salba, 1880 r.



Portret epitafijny Sebastiana Piskorskiego w kościele św. Anny, fot. I.Kuźma

❖ Sebastian Piskorski, *Leges Scholis Ecclesiarum Jurisdictioni Rectorali, Almae Universitatis Studii Generalis Cracoviensis subiectis, pro bono earundem regimine conservando latae et publicatae*, Kraków 1695

7. Lipca 1835
Wielki
od rogulskiego
Golski

❖ **Stanisław Skorecki: *Deklamacye na dzień Wielkanocny dla ćwiczenia pacholąt szkolnych.* Kraków 1591, wyd. Wojciech Kobyliński**

❖ **1616 r. oracja *Pueri* z broszury *Albertus; Klecha; Matyas***

Przyszedłem tes na Pueria, to mnie widzicie

Pozricie mi w ocy ieśli co zrozumicie,

Do czego ia tez skłonny do skoli ci roly;

Naucelem się przemowi po woley,

Przypatrzełem sie w skole iak tam dzieci biją,

A nabardziej tich co pensa nie umieją ,

A lepza ta rolą orac a za wolmi chasa ,

Zjadszy sniadanie doma, ieć po drwa do lasa.

E y uceni nie wiele roskosy zazywają,

Bo czasem się z nich ludzie prości naśmiewają,

Drugi naukę ma a sukniey na grzbiecie

Ni koszule ni butów iakoś to sami widzicie;

E loy ze eloj bydełko na pole,

Nie miałem takiey roskoszy w szkole,

Bo biją zgoła, a rwanas katu swoja szkoła.

❖ [Ianuarius Sowizralius], *Peregrynacja dziadowska*, Kraków 1612

STYPA

*A jam dobrze świadoma około miłości,
Skąd mam, oprócz jałmużny, dostatek żywności.*

(...)

*Umiem ci ja dogodzić i wielkiemu panu,
Diabła on wiem, ktom ja jest, zwłaszcza po pijanu.*

*Kiedy sie ja ubiorę jako puery,
To mnie oni dawają i celne talery.*

7. Lipca 1835

zburzyli ten
Dom za my Bona
Pauporum na
Wislny Wlasy
od rogulskiego
Golskiego

❖ Wacław Potocki, *Moralia*, 1688-1694

Najżałośniejsza jest śmierć umierać głodem. Na toż ósmy raz

Złota szabla w ołowianej pochwie

Obaczysz go jutro, aż ni to, ni owo.

Skoro wszystko pomiesza, jako z żytem plewy,

Kabat na grzbiet, na nogi przywdziawszy cholewy,

***Mięsopustna maskara:** na głowie peruka,*

Pod peruką czupryna. Ni koza, ni suka.

Tak się poznania bojąc, jeśli kto co zbroi

Godnego śmierci, bojąc szubienice, stroi.

Tą żaków, z oratyką na Pueri modą,

Ale jej ten nie powie, bakałarze wiodą.

Nie natury człowieka, nie fortuny dary

Człkiem czynią: cielesne tylko przywary.

*Leda błazna w to stroją, **jako na puery;***

1835
zburzyli ten
Dom za my Bona
Pauporum na
Wislny Wlidy
od rogulicy
golicy

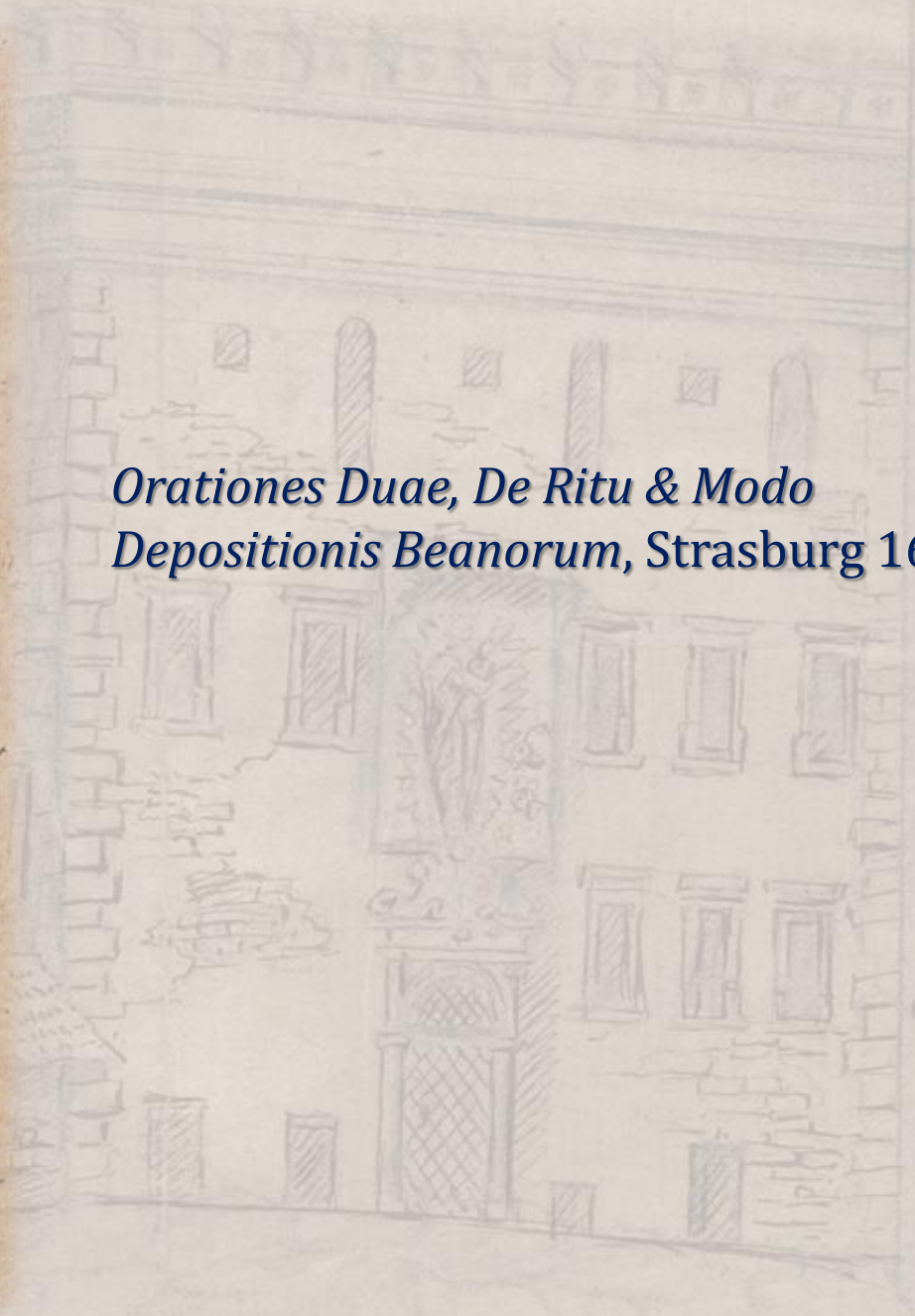


**Akademische Deposition - Deposito Beatorum, 1578,
Archiwum Uniwersytetu w Wiedniu**

7. Lipca
1835
Zburawli ten
Dom do my Bona
Pauperum na
Wislny Wlicy
od rogulstwy
Golstwy



*Orationes Duae, De Ritu & Modo
Depositionis Beanorum, Strasburg 1680*



7. Lipca
1835

zburawli ten
Dom za my Bors
Pauporum na
Wislny Wlly
od rogulstwy
Golsky



Błazny i czeskie maski zapustne biorące udział w uroczystym pochodzie praskich studentów i Żydów z okazji narodzin przyszłego cesarza Józefa II w 24 kwietniu 1741 roku. Z kolekcji Muzeum Żydowskiego w Pradze (Jewish Museum in Prague).

J. Dupa 1835
zburzył ten
Dom za my Bona
Pauporum na
Wislny Wlasy
od rogułtycy
Golsky

❖ **Jędrzej Kitowicz, *Opis obyczajów za panowania Augusta III, koniec XVIII w.***

Gdy dzieci skończyły swoje perory, wysuwali się z tyłu na czoło doroślejsi chłopakowie, a czasem i słuszni chłopi, ubrani po dziwacku za pastuchów, za pielgrzymów, za olejkarzów, za żołnierzów, przyprawując sobie brody z konopi albo z jakiej skóry sierścią okrytej, kożuchy futrem do góry wywróciwszy. Ci zaś, co żołnierzów udawali, na głowie mając infuły z papieru wyklejone, obuch drewniany usmolony w rękę, z kart grackich zrobione flintpasy i ładownice i szablę przy boku drewnianą; którzy nie mieli wąsów i brodów, robili sobie z sadzy z tłustością zmieszanych pręgę wzdłuż nosa, drugą wzdłuż brody i dwie pod nosem w górę zakrzywione na kształt wąsów.



Dziękuję za uwagę

7. Lipca 1835

zburząli ten
Dom za my Bona
Pauperum na
Wislny Wlasy
od rogulskiej
Golskiej